

AGENDA ROMÂNIA

**CELE MAI IMPORTANTE TENDINȚE ÎN ECONOMIE
ȘI SOCIETATE ÎN URMĂTOARELE 12-18 LUNI**

O cercetare a Fundației Romanian Business Leaders, în parteneriat cu GfK Romania
MAI 2012

Intro

A ajunsă la o răscruce de drumuri, Alice se întâlnește cu pisica Cheshire. „Încotro duce acest drum?” întrebă Alice. „Asta depinde, în mare măsură, de unde vrei să ajungi” răspunse pisica. „Nu prea știu unde vreau să ajung...”, spuse fata. „Atunci, nu contează în ce direcție o apuci” răspunse pisica. „...Atâta timp cât ajung UNDEVA” adăugă Alice, în chip de explicație. „Acest lucru se va întâmpla cu siguranță, dacă mergi suficient de mult”, răspunse pisica.

ALICE ÎN ȚARA MINUNILOR

Economiștii anticipează un viitor în care ratele de creștere economică vor fi adesea subunitare, în care banii vor fi puțini și scumpi, în care modelele de economie și societate se schimbă. Statele sunt în competiție cu companiile pentru finanțare, iar instituțiile publice se reinventează pentru a-și păstra relevanța. Cât de mult din toate aceste fenomene, câteodată extrem de relevante pentru România, fac parte dintre temele de agendă publică? Cât de mult este prezentă în mediile politice, de business sau în societate, în general, discuția despre direcția în care ne îndreptăm nu în următorii 20 de ani, ci în următoarele 18 luni?

Misiunea Fundației Romanian Business Leaders este să facă România o țară mai bună de trăit, prin a o face o țară mai bună pen-

tru afaceri. Acest lucru este posibil doar în măsură în care punem întrebările importante pentru economie și societate. Și în măsura în care pornim - cu cât mai curând, cu atât mai bine - un proces în urma căruia să ajungem la soluții și proiecte concrete. O țară mai bună de trăit e construită din multe răspunsuri la întrebări relevante și din multe proiecte puse cap la cap.

Schimbările care se petrec în jurul nostru și preocuparea în legătură cu mediul de business din România, ne-au făcut să inițiem această discuție cu oamenii care știu cel mai bine să citească semnele. Manageri și antreprenori, consultanți sau specialiști în diferite domenii, membrii comunității RBL care au învățat, în ultimii trei ani, să rezolve probleme și să facă afaceri într-un mediu ostil. Am inițiat cercetarea de față pentru a găsi care sunt acele fenomene majore care se vor materializa pe termen scurt, astfel încât să ne putem așeza la masă - împreună cu societatea civilă, administrația sau lumea academică - pentru o discuție serioasă despre viitor.

„Agenda România” este o cercetare care constituie, sperăm, un instrument de lucru relevant și o bază pentru ca liderii din business și membrii comunității RBL să poată genera discuțiile și soluțiile care să clarifice temele importante. Vom înțelege, astfel, mai bine pe ce drum să apucăm pentru a ajunge acolo unde vrem.

Consiliul director al Fundației Romanian Business Leaders

Cum văd liderii următoarele 12 luni

Răspunsurile liderilor din business la cercetarea Romanian Business Leaders, realizată în parteneriat cu GfK Romania, se grupează în patru mari categorii de tendințe. Chiar dacă ele au fost identificate ca fiind fenomene ce se vor manifesta în următoarele 12-18 luni, mare parte au de-a face cu un termen

mult mai lung decât până la alegerile prezidențiale din 2013. Ele sunt teme ce vor sta pe agendă pentru următorii ani. Cu cât mai repede sunt ridicate aceste teme pe agenda publică, cu atât mai curând vor putea începe să se contureze soluții și proiecte care să le influențeze în bine.

Cele patru mari categorii în care se grupează tendințele identificate de cei 171 de antreprenori și manageri din comunitatea Romanian Business Leaders care au răspuns chestionarelor se referă la:

Forța de muncă va deveni o problemă majoră

Pe măsură ce sistemul de educație se îndepărtează mai mult de economia reală, costurile pentru business și societate cresc. Plecarea din țară a celor calificați, indiferent de domeniu, lasă companiile în situația de a cheltui mult mai multe resurse pentru a rezolva aceleași probleme. În termeni de competitivitate, creșterea costului cu forța de muncă și scăderea calității profesionale a angajaților reprezintă o veste proastă.

Percepția la nivelul comunității de business este că educația tinde să se deterioreze, nu să se apropie de un standard mai înalt.

68%

cred că exportul forței de muncă va fi un fenomen major

Capitalul și investițiile influențează decisiv creșterea

Accesul tot mai dificil la finanțare și scăderea investițiilor – indiferent de sursă – constituie o problemă pentru toți șefii de companii, indiferent de sector sau de poziția în afacere (antreprenor sau manager). Ei văd o potențială adâncire a crizei zonei euro, o creștere a riscului pentru regiunea României și o secare a investițiilor. În același timp, așteptarea este că accesarea de fonduri europene sau investițiile din bugetul de stat vor continua să fie la niveluri foarte scăzute.

Accesul la credite bancare sau la alte surse de finanțare reprezintă o sursă de îngrijorare.

77%

cred ca lipsa investițiilor va marca următoarele 12 luni

Cresc costurile pentru mediul de business

Liderii din comunitatea RBL indică o deteriorare a serviciilor publice, o scăderea a încrederii în administrație și în stat, o tendință de risipire a banilor publici și creșterea incertitudinii, ca elemente care vor influența economia și societatea. Corupția revine ca fenomen important în anticipările privind următoarea perioadă.

La un loc, toate acestea înseamnă o creștere de cost pentru mediul de afaceri, care are de administrat o relație ineficientă cu sistemul public și de compensat funcționarea defectuoasă a unor servicii publice.

75%

menționează corupția drept fenomen major în economie

Lipsește spațiul de creștere

Răspunsurile celor 171 de lideri care au participat la cercetare conturează viitorul pe termen scurt ca destul de limitat, din perspectiva spațiului de manevră. Scăderea puterii de cumpărare a populației este o tendință des menționată – fie ca plafonare a veniturilor, fie ca majorare a prețurilor sau creștere a inflației sau devalorizare a leului. Se adaugă așteptările privind noi restructurări sau scăderea profiturilor. În condițiile în care mulți dintre șefii de companii au menționat că văd un fenomen important în stagnarea exporturilor, sursele de creștere nu sunt foarte multe.

Nu e un tablou tocmai încurajator, dar inovația și dezvoltarea de produse cu valoare adăugată mai mare rămân surse de creștere, chiar dacă sunt menționate mult mai puțin.

53%

anticipază o scădere a puterii de cumpărare

Perspectiva economiei pe termen scurt

Laurian Lungu, Macroanalitică

Ultimele date economice par să indice că perspectiva economiei globale se află într-un proces de îmbunătățire graduală. Cu toate acestea, redresarea economiei mondiale este încă fragilă și vulnerabilă. Măsurile de austeritate adoptate în țările membre ale UE vor continua să aibă un impact negativ asupra economiei europene, care este de așteptat să stagneze în acest an și să crească cu 1,3% în 2013. Acest efect va continua să fie resimțit pe piața forței de muncă, unde rata șomajului a ajuns în martie la 10,9%, cel mai înalt nivel din momentul apariției monedei euro, în 1999.

Accesul la finanțare pentru mediul privat va rămâne dificil, pe fondul menținerii tensiunilor pe piețele financiare. Temerile legate de efectele contagiunii crizei din Grecia pot amplifica criza datoriilor suverane în Europa, cu implicații negative atât asupra stabilității sistemului bancar, cât și a creșterii economice.

Economia României va fi, în mod inevitabil, afectată de condițiile economice din UE. Politicile economice autohtone vor avea un rol esențial în îmbunătățirea perspectivei de creștere a economiei. O eventuală deteriorare a deficitelor sau datoriei publice ar crește și mai mult riscul de țară, deja ridicat datorită creșterii riscului politic.

Chiar dacă economia României se află tehnic în recesiune, perspectiva de creștere în acest an rămâne la 1,4%, în ipoteza în care redresarea consumului intern va continua.

Aceasta din urmă, însă, va fi condiționată de capacitatea sectorului privat de a crea locuri de muncă.

Rata de creștere a salariului mediu net pe economie a depășit în februarie, pentru prima dată în ultimii doi ani, rata inflației. Cum inflația este de așteptat să rămână relativ redusă, creșterea reală a salariilor ar trebui să alimenteze o creștere marginală a consumului privat.

Accesul la finanțare al sectorului privat va continua să rămână dificil. O reducere substanțială a ratei dobânzii pentru împrumuturile bancare pe termen scurt este improbabilă, dată fiind fragilitatea activelor bilanțiere a băncilor. În aceste condiții, investițiile din sectorul privat vor continua să fie incerte. Incertitudinea politică datorată alegerilor din toamnă, precum și constrângerile financiare la nivel global, vor limita volumul investițiilor străine directe. Acestea vor rămâne la un nivel scăzut, după ce în 2011 au atins un minim al ultimei decade, 1,9 miliarde RON.

Tensiunile din piețele financiare din zona euro vor continua să aibă repercusiuni asupra pieței financiare autohtone, în general, și a ratei de schimb RON/EUR, în particular. Riscul unor variații ample ale ratei de schimb rămâne, totuși, îndepărtat. Nivelul ridicat al rezervelor valutare permite BNR să influențeze într-o oarecare măsură evoluția ratei de schimb, iar contextul extern și nivelul scăzut al inflației autohtone justifică adoptarea unei politici de depreciere marginală graduală a leului.

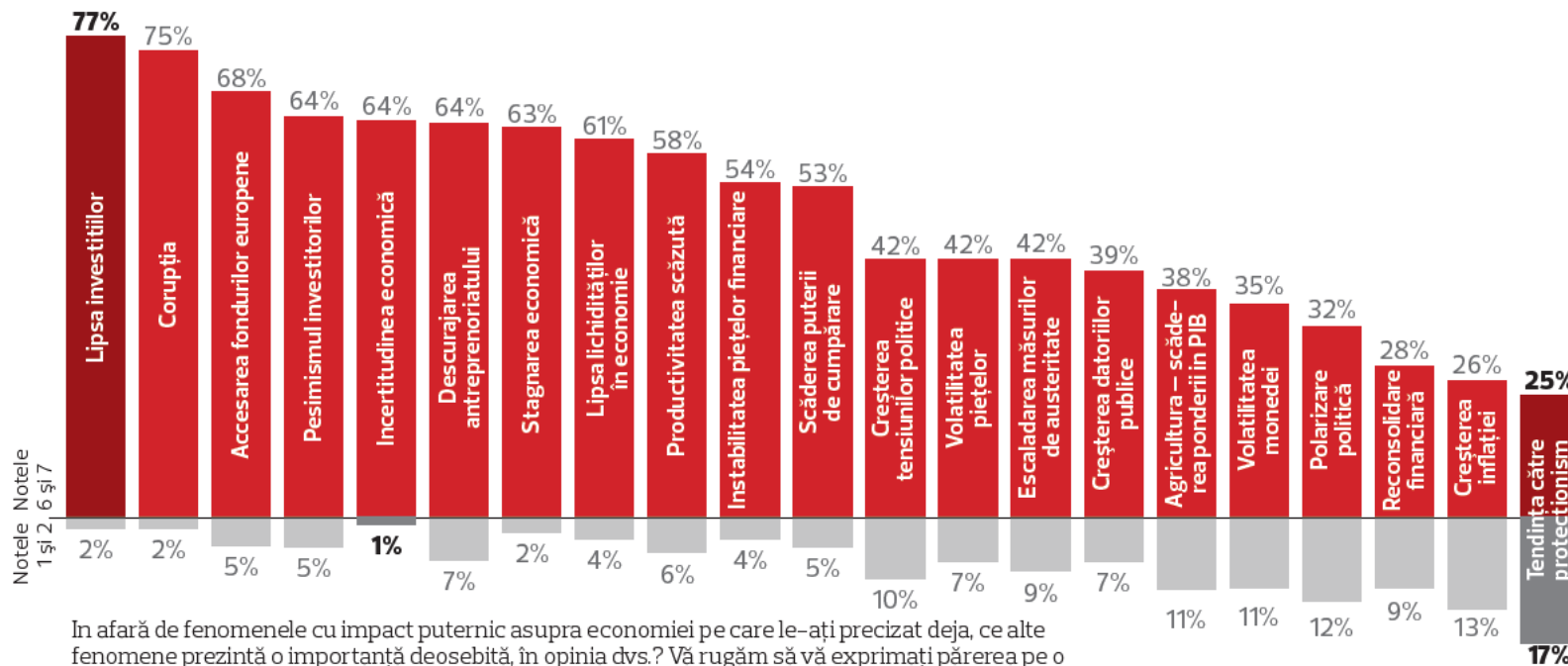

Tendințe majore în economie

” O analiză cross-națională a arătat că o reducere cu 10 zile a timpului pentru înregistrarea legală a unei afaceri e asociată cu o creștere de 0,3% a investițiilor și de 0,36% a produsului intern brut”.
Doing Business 2012, Banca Mondială

Fenomene economice importante

Baza: toți respondenții

În afară de fenomenele cu impact puternic asupra economiei pe care le-ați precizat deja, ce alte fenomene prezintă o importanță deosebită, în opinia dvs.? Vă rugăm să vă exprimați părerea pe o scală de la 1 - 7, unde 1=puțin important iar 7=extrem de important

P principalul factor care va influența economia românească în următoarele 12 luni are de-a face cu lipsa surselor de finanțare și a celor pentru investiții. Atunci când răspunsurile la această întrebare sunt corelate cu restul evaluărilor liderilor din mediul de afaceri, devine evidentă așteptarea ca starea economiei să se degradeze.

La această așteptare contribuie sentimentul că se deteriorează calitatea forței de muncă, că investițiile (din surse publice, fonduri europene sau surse private) sunt în scădere, că situația financiară a populației nu se îmbunătățește și că productivitatea și profiturile scad.

O tendință de degradare a mediului de afaceri românesc este evidentă și din raportul Doing Business 2012, al Băncii Mondiale. România a pierdut 7 locuri din cauza unor domenii precum: deschiderea unei afaceri, numărul și costurile implicate de plata taxelor.

Percepția că antreprenoriatul este descourajat, în condițiile în care România are cel mai mic număr de angajați la mia de locuitori, nu este o veste bună.

Noi modele de creștere

Atât companiile românești, cât și cele străine din piața locală, au ca principală provocare mediul volatil „impus” de criza

a este și e ordine când ra-imb va-ctuează reșterea omică n e a ză de două este, ectivele abilită- vin tot dește.

de cum- lată deja ni pe un scător și urea tot otă a ce- lin Uni- a Eu- opeană - prin- cipala

pieță de export pentru producătorii care dezvoltă produse în România - determină în mod direct reducerea veniturilor. Mai mult, peste tot în lume, instabilitatea economică s-a rostogolit într-un carusel al taxelor și al cursurilor de schimb care a provocat creșteri în lanț ale prețurilor cu materiile prime, utilitățile, iar în ultimă instanță, ale prețurilor bunurilor de larg consum. Toate acestea au un impact direct asupra cheltuielilor, care, coroborate cu costul forței de muncă în România, limitează profitabilitatea și performanțele jucătorilor din piață.

Și, totuși, cum pot companiile crește în pofida pieței? Nu au la îndemână alte instrumente mai puternice decât inovația, investiția în idei noi, în soluții tehnologice și o abordare proactivă permite companiilor adaptarea în timp real la volatilitatea pieței și a consumatorilor. Ne așteptăm să vedem în continuare dezvoltarea unor soluții avansate și a unor produse care aduc o valoare adăugată mai mare clienților. Însă, această recalibrare necesită mult mai mult timp decât o simplă măsură reactivă, precum tăierea costurilor – soluția adoptată până acum. Companiile au, în general, nevoie de cel puțin 6-8 luni pentru a-și redefini și re poziționa modelul de business și, implicit, portofoliul de produse și servicii.

Bogdan Ion, Ernst & Young

Fără investiții, nu există creștere

Ar fi momentul ca guvernul să vorbească și să se ocupe mai mult de cum să atragă investitori în proiecte creatoare de locuri de muncă, investiții care pot crește productivitatea, mai degrabă decât de cum să angajeze și mai mulți oameni în sectorul public, sau cum se împart banii de la bugetul unei economii în scădere și tot mai împovărate de un sector public prea mare. Ar fi momentul ca guvernul să aibă programe de sprijin pentru antreprenorii locali, să pună activele statului cât mai mult la dispoziția antreprenorilor care au proiecte viabile.

Sunt foarte importante investițiile care pot duce la creșterea competitivității exporturilor românești. Cel puțin pe termen scurt și mediu, România are un avantaj de cost și de forță de muncă pregătită și o piață a muncii relativ flexibilă. Contează foarte mult consecvența guvernului în a susține și finaliza proiectele de infrastructură, în a simplifica birocrăția și barierele legate de investiții, de înregistrarea firmelor de implementarea tranzacțiilor, de obținerea aut de accesul la informații publice de oportunități și riscuri.

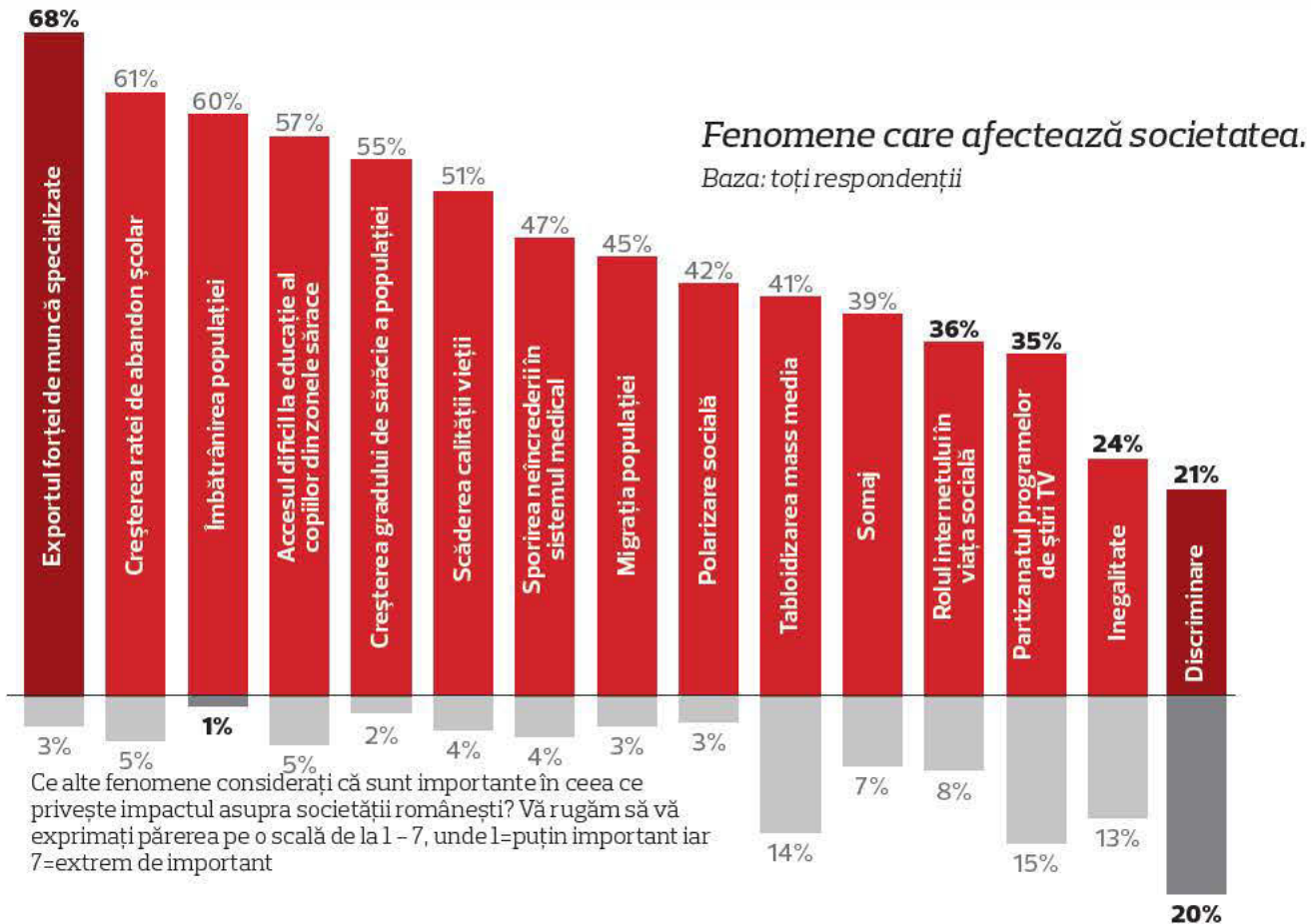
În plus, există oportunități în România investitori în partenerii în energie, infrastructură, rest guvernul este consecvent și cre un cadru legislativ corect și cre proiecte de succes, inteligenți cre investitorilor externi, pot fi de ciclul virtuos de investiții.

La fel de importante sunt în servirea pieței interne. Fără o cre dată de creșterea puterii de cre credite la populației, firmele cre pentru ce să investească în cre de producție. Problema de cre actuală e dublată de o proble încredere, atât a consumator cât și a investitorului.

Cornel Marian, Oresa Venturi

Pentru prima oară în ultimii ani, liderii din business au evaluat fenomene sociale care vor avea darul de a influența decisiv viitorul. Nu este de mirare că majoritatea vede ca tendințe majore scăderea calității și accesului la educație și pierderea lucrătorilor calificați. La intersecția dintre aceste două tendințe stă o scădere importantă de competitivitate pentru companiile românești.

În Global Competitiveness Report al World Economic Forum, România are un scor de 133 (din 169) la capitolul brain drain. Fenomenul “migrației creierelor” trage semnificativ în jos potențialul companiilor. Iar rata abandonului școlar – care, potrivit datelor europene, este una dintre cele mai mari din Europa – nu face situația viitoare mai bună.

Un studiu al companiei Manpower arată că, dintre toate țările europene, România reprezintă cea mai mare provocare pentru companiile care doresc să angajeze: „53% dintre respondenții din România au declarat că au mari dificultăți în a recruta, din cauza lipsei candidaților potriviți”. Pentru comparație, media se află la 34%.

**Greu de angajat,
greu de educat**

Educația ar trebui să stea la baza oricărui program strategic la nivel național. Conexiunea strânsă între educație și starea economică a României ar trebui un semnal de alarmă despre cum va arăta viitorul economic al țării. Ce facem în educație acum se va vedea în economie peste 20 de ani. *Loredana Serfezi, Quest Ad*

Cât costă exportul de forță de muncă

Exportul de forță de muncă e o problemă reală pe toate palierele. În ultimii 35 de ani (considerând aici și perioada comunistă), România a pierdut peste 3,5 milioane de persoane. Nu cred că în același interval de timp să existe vreo țară europeană care să se fi confruntat cu un fenomen similar din punct de vedere al dimensiunii și impactului.

Din păcate, acest lucru se traduce prin cca. 40 - 50 de miliarde de euro (la prețurile de astăzi) pierdute de România. Acest calcul ia în considerare faptul că un cetățean cu studii medii costă societatea cel puțin 10.000 euro până la atingerea majoratului și intrarea în activitatea productivă (costuri cu educația, îngrijirea medicală, alocații de creștere a copilului, diferite gratuități la servicii publice). Pentru un cetățean cu studii superioare, având în vedere și intrarea acestuia mai târziu în activitatea de producție, costurile ajung la cca. 20.000 euro. România a făcut cadou Spaniei și Italiei cel puțin câte 10 miliarde de euro, restul banilor (sub formă de forță de muncă educată și, cel mai adesea, în plină capacitate productivă și demografică) mergând spre Germania, Israel, Canada, SUA, Noua Zeelandă, Australia, Irlanda, Franța etc.

Acest dezastru economic și demografic afectează în mod evident capacitatea competițională a companiilor active în România și viitorul în ansamblu al societății românești, atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung.

Atenuarea efectelor exodului de resurse și găsierea de soluții viabile constituie una dintre temele de lucru ale Romanian Business Leaders în perioada următoare și ar trebui să se afle prioritar pe agenda tuturor guvernelor din România în următorii 30-40 de ani.

Dragoș Roșca, Gemisa Investment

Costurile conexe contează

In perioada de creștere economică accelerată dintre 2001 și 2008, ineficiența aparatului administrativ a fost tolerată în schimbul unei relative relaxări fiscale care a lăsat mai multe resurse în buzunarele cetățenilor și în conturile companiilor. De asemenea, creșterea economică a adus mai multe venituri la bugetul statului, ceea ce a permis sporirea numărului funcționarilor publici, majorări constante ale salariilor în acest sector, dar și creșterea cheltuielilor de investiții și de achiziții de bunuri și servicii, fără o monitorizare strictă a eficienței cheltuirii banului public.

Când însă muzica investițiilor străine s-a oprit, a devenit clar că numărul crescut de angajați din sectorul public nu s-a reflectat și în calitatea serviciilor publice; cheltuielile de investiții nu și-au făcut simțite efectele în economia reală, capacitatea administrativă de a genera proiecte cu finanțare europeană este re-

dușă, iar marile proiecte de infrastructură au fost mult întârziate.

Pentru mediul de afaceri, ineficiența sectorului public începe să se resimtă ca un handicap competitiv. Costurile reduse ale forței de muncă nu mai sunt un argument suficient pentru investitori, atunci când se orientează către o piață sau alta. Rapiditatea cu care pot să-și livreze produsele, bazându-se pe o infrastructură de transport bine pusă la punct, precum și disponibilitatea și nivelul de pregătire a forței de muncă, rezultat al performanței sistemului educațional al fiecărei țări, sunt elemente importante. Investitorii se uită atât la nivelul fiscalității dintr-un anumit stat, cât și la costurile conexe administrării fiscale. Sunt interesați să aibă la dispoziție un sistem juridic eficient. Nu în ultimul rând, investitorii își doresc stabilitate și predictibilitate legislativă, care să le permită să-și facă planuri de afaceri pe termen mediu.

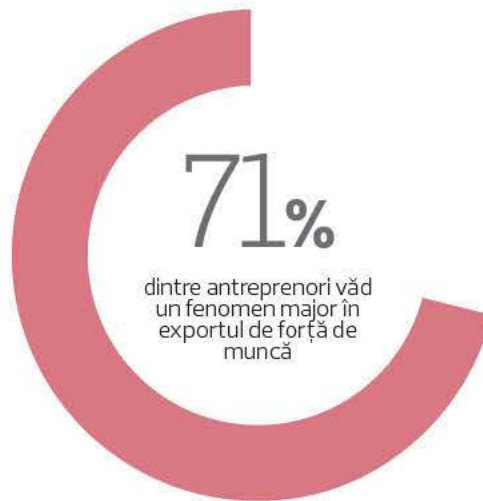
Îmbunătățirea eficienței sistemului public din România este o condiție indispensabilă a relansării economice. Ea trebuie făcută plecând de la premisa introducerii unor criterii și obiective de performanță, a unei eficientizări, prin simplificarea proceselor, dar și a unei mai corecte recompensări a profesioniștilor din domeniu.

Ruxandra Bândilă, PwC

Când muzica investițiilor străine s-a oprit, devenit clar că numărul crescut de angajați din sectorul public nu s-a reflectat și în calitatea serviciilor publice". *Ruxandra Bândilă, PwC*

Concluziile studiului realizat de GfK și Fundația RBL arată că antreprenorii au mai multe îngrijorări decât managerii companiilor cu peste 100 de angajați. Care sunt motivele lor de îngrijorare?

La nivel extern, principala problemă pentru toate categoriile de manageri - fie antreprenori, fie manageri de companii mari - este adâncirea crizei euro și scăderea economiei europene. Diferențele apar în cazul antreprenorilor atunci când anunță drept una dintre problemele care îi frământă situația din Orientul Mijlociu, creșterea prețului petrolului, care poate influența prețul materiilor prime. Spre deosebire de ei, managerii din organizațiile cu peste 100 de angajați sunt preocupați de stabilitatea zonei euro și instabilitatea piețelor financiare.

Migrația forței de muncă. Antreprenorii sunt experți în domeniul de activitate pe care și l-au ales pentru propriul business. Sunt cei mai buni și își doresc să angajeze oamenii ca ei, de aceea se implică, de cele mai multe ori personal, în procesul de recrutare. Și cum adevărații specialiști pleacă din țară, calitatea personalului la care au acces scade. De aceea, ei sunt primii care

simt pe propria piele această “dramă”.

De fapt, la nivel general, educația este o problemă care le creează angoase. Un om bine instruit devine un bun specialist de care antreprenorul are atât de mare nevoie să își dezvolte un business de succes în România.

Inflația și costurile mari în derularea activității pentru mediul privat sunt alte subiecte care îi neliniștesc pe antreprenori. De asemenea, insolvența agenților economici și lipsa de capital. Orice firmă parteneră mică sau medie care devine insolventă le afectează direct afacerea. În plus, ei nu au anvergura financiară pentru a face multe prin propriile puteri, prin urmare sunt foarte dependenți de mersul bun al întregii economii.

Sărăcia, scăderea calității vieții românilor sunt considerate consecințe dureroase de către antreprenori, într-o mai mare măsură decât în cazul managerilor din companii mari. În același timp, interesant este că, spre deosebire de aceștia, ei apreciază ca îngrijorătoare scăderea agriculturii

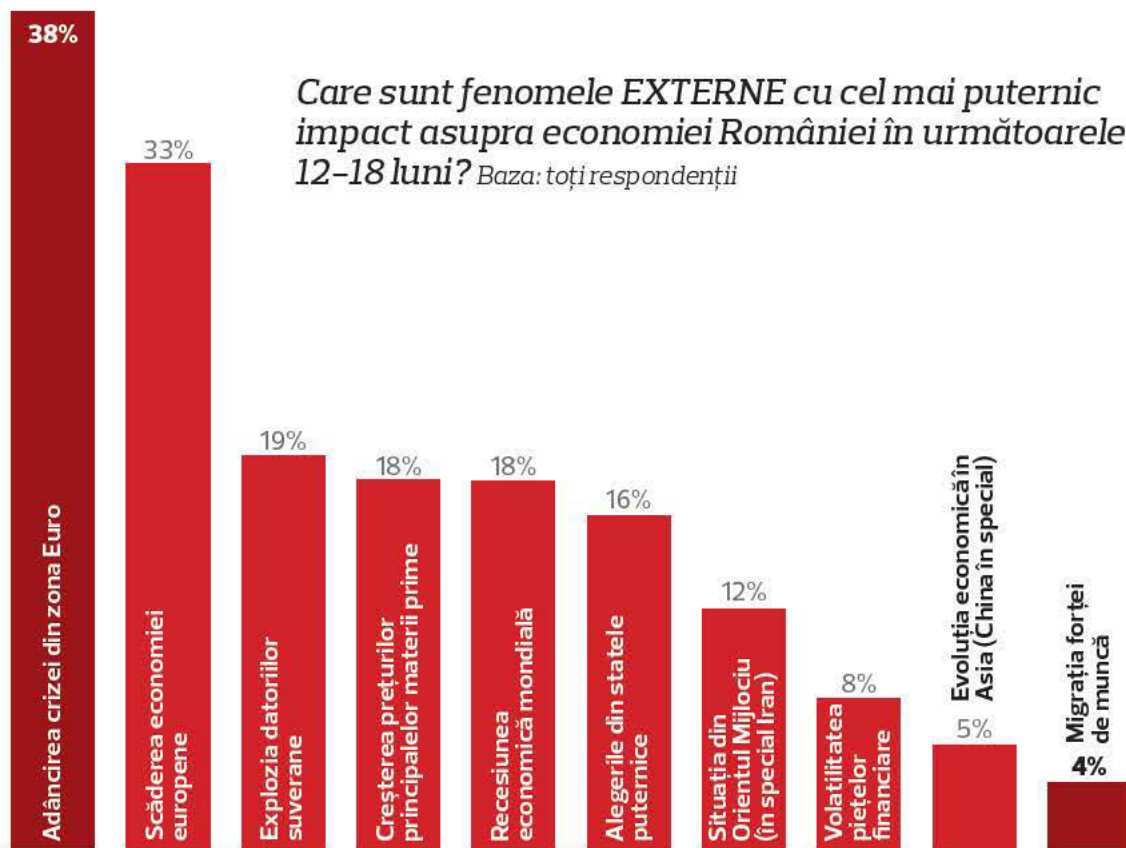
Neliniștile antreprenorilor

Antreprenorii sunt experți în domeniul de activitate pe care și l-au ales și își doresc să angajeze oamenii ca ei. Sunt primii care simt pe propria piele drama generată de plecarea specialiștilor”. *Andi Dumitrescu, GfK România*

Principalul risc extern: economia europeană

Riscul pe care îl văd este legat de o depreciere simultană și a euro față de dolar, și a leului față de euro, ceea ce ar putea duce la o creștere semnificativă a prețurilor importurilor energetice, aducând presiuni inflaționiste”. *Radu Crăciun, EUREKO*

Cea mai mare parte a liderilor din comunitatea RBL asociază tendințele importante care au impact asupra României cu ceea ce se întâmplă în Europa, de la evoluția datoriilor statelor din zona euro și a monedei unice, la posibila reintrare în recesiune a statelor membre UE. Acest lucru ar avea un impact major asupra exportului și profitabilității multor companii românești și un efect direct asupra piețelor financiare.

Evoluția statelor asiatice, și în special a Chinei – țară care determină într-o măsură importantă prețul materiilor prime – reprezintă, de asemenea, o preocupare constantă pentru mediul de afaceri românesc.

În altă ordine de idei, o posibilă situație de criză în Orientul Mijlociu și creșterea necontrolată a prețului benzinei preocupă într-o măsură aproape la fel de mare mediul de afaceri. Antreprenorii sunt în mod special atenți la această zonă a planetei.

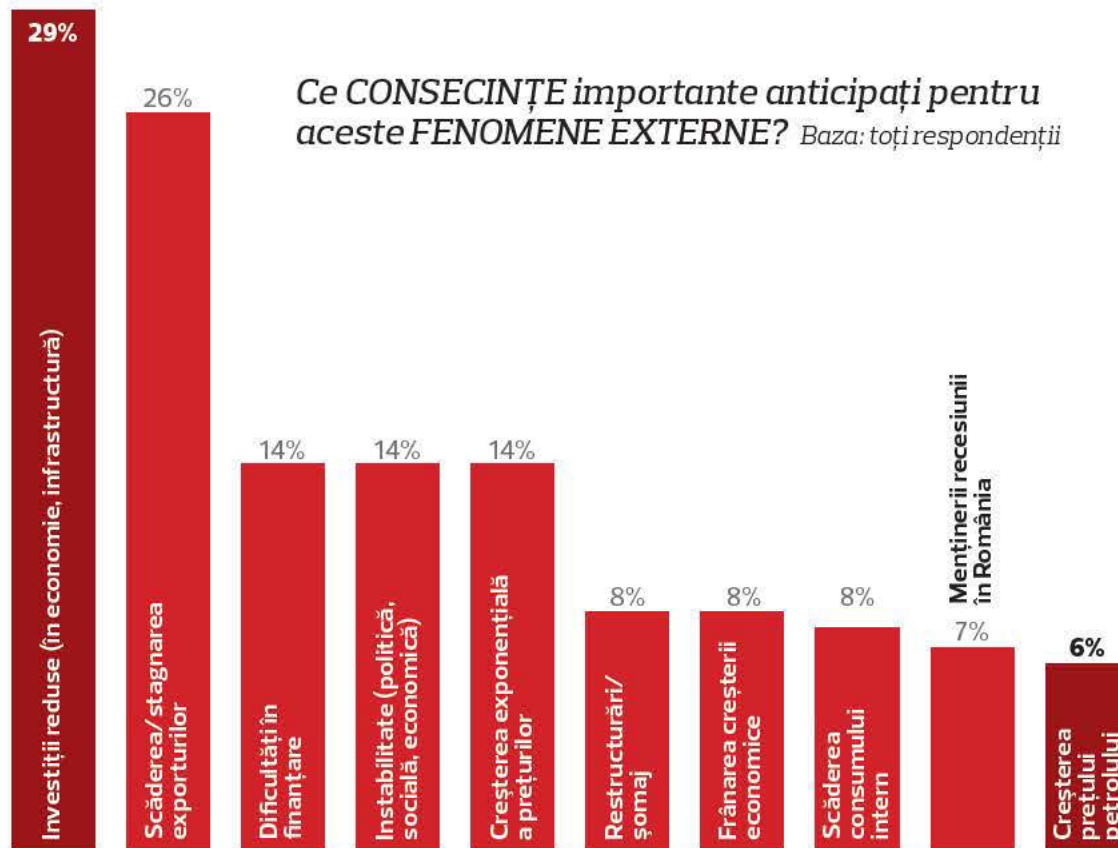
Cu un ochi la export și altul la investiții

În condițiile în care consumul populației va stagna, iar comenzile pentru export își vor încetini semnificativ creșterea, economia României va avea tendință de stagnare. Ceea ce îi va face pe manageri mult mai prudenți cu cheltuielile, mai reticenți în a lua credite, mai precauți în bugete și, partea cea mai rea, reticenți în a face investiții. " Dan Popa, Hotnews

Ce **CONSECINȚE** importante anticipați pentru aceste **FENOMENE EXTERNE**? Baza: toți respondenții

Scăderea investițiilor și plafonarea sau scăderea exporturilor sunt principalele consecințe ale marilor tendințe externe, în cazul în care acestea se materializează. Pentru România, combinarea celor două teme ar însemna stagnare economică, întrucât consumul nu are capacitatea de a susține creșterea.

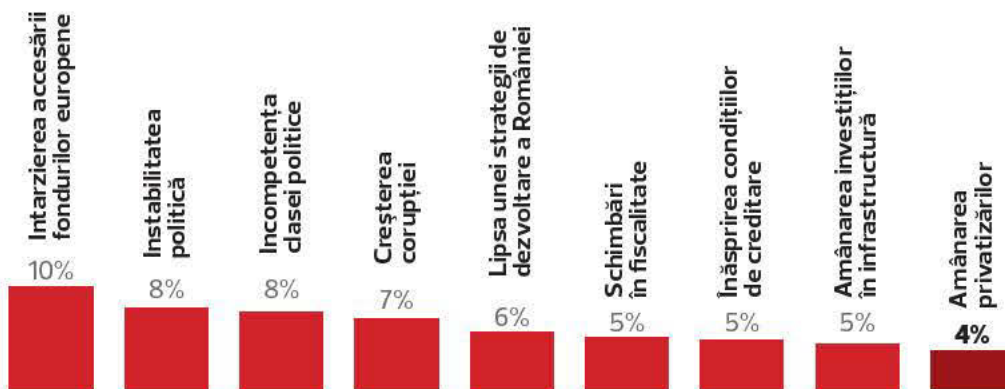
Impactul situației din Europa asupra economiei românești este direct, pentru că Uniunea Europeană este principalul furnizor de capital al României, prin investiții directe, credite, repatrieri de bani de la românii din străinătate. În plus, liderii din business sunt preocupați de o creștere a instabilității și incertitudinii, din cauza schimbărilor din economiile europene, dar și din cauza schimbărilor de regimuri politice.

Instabilitatea este o temă care apare adesea în evaluările liderilor din comunitatea Romanian Business Leaders și are legătură cu toate cele trei zone care influențează major afacerile: economic, social și politic.

77%

Alegerile parlamentare și locale

Care sunt fenomenele INTERNE cu cel mai puternic impact asupra economiei României în următoarele 12-18 luni? Baza: toți respondenții

Politica domină agenda internă

”

Atenția, energia, banii se îndreaptă în acest an înspre alegeri, mediul economic privat și antreprenorial fiind și mai mult neglijate. Clasa de mijloc a României este nevoită să se descurce cu mai puține resurse, cu un mediu politic și legislativ instabil și perceput ca fiind corupt. Presiunea se va răsfrânge puternic asupra companiilor, prin restructurări și noi tăieri de bugete”. *Mihaela Perianu, AIMS*

Agenda internă va fi dominată, în viziunea membrilor RBL, de teme asociate alegerilor locale și parlamentare și de pregătirea alegerilor prezidențiale din 2013. În combinație cu agenda politică, sau poate dominată de aceasta, liderii companiilor pun pe lista de tendințe importante și potențiale amânări în proiectele finanțate cu fonduri europene sau în proiectele de infrastructură.

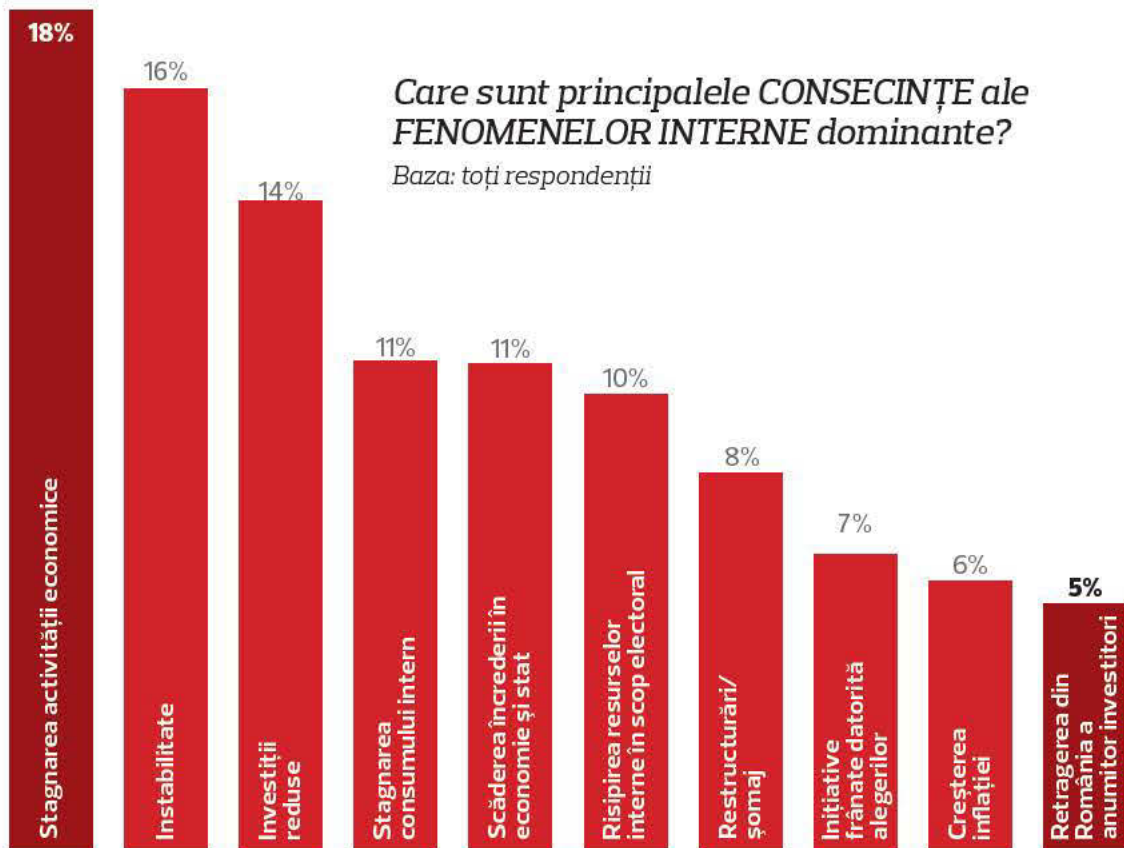
Liderii din companiile din Timișoara ce au participat, în urmă cu două luni, la o masă rotundă RBL, au concluzionat că unul dintre riscurile majore pentru următorul an stă în combinația între lipsa de strategie și lipsa de leadership la nivel administrativ și politic: „lipsa unor lanțuri de creare de valoare și de specializare inteligentă va duce la pierderea startului în următorul buget al Uniunii Europene, buget care pune accentul pe regiuni de dezvoltare”. Aceeași lipsă de viziune și direcție reiese și din cercetarea de față.

Cresc costurile pentru companii

Calitatea administrației publice contribuie decisiv la creșterea economică și competitivitate, influențează deciziile investiționale și de dezvoltare a afacerilor, și are un esențial în modul în care statul alocă fondurile bugetare și finanțează strategiile de dezvoltare naționale. Importanța unei administrații publice performante, integre și stabile este și mai evidentă în timpul perioadelor de criză economică, având în vedere rolul din ce în ce mai crescut al statului în redresarea economiei'. *Sorana Baciu, Petrom*

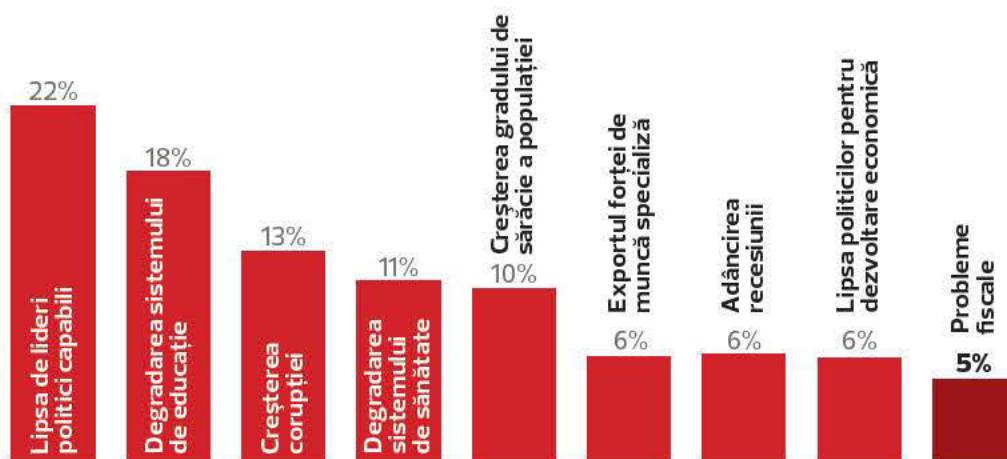
În general, alegerile generează un mic val de efuziune în economie, datorită unor măsuri cu caracter populist care stimulează de obicei consumul. Cercetarea RBL arată că oamenii de afaceri se așteaptă mai degrabă la consecințe precum oprirea proiectelor, stagnarea activității în anumite sectoare și risipă de resurse.

O creștere a costului pentru companii, prin măriti de fiscalitate, creștere a birocrăției sau deteriorarea administrației publice a fost adesea menționată. În Raportul Global de Competitivitate, publicat de World Business Forum, România s-a mutat, la categoria "Instituții", de pe locul 81 global, pe locul 99 global. Îngrijorarea legată de următoarele 12 luni este, în acest context, justificată.

O dată cu scăderea încrederii vine restrângerea planurilor de creștere, restructurarea și atenția către a conserva starea actuală, în locul desenării planurilor de creștere.

50%
Alegerile (parlamentare, locale, prezidențiale)

Care sunt fenomenele cu cel mai puternic impact în SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ, în următoarele 12-18 luni? Baza: toți respondenții

Alegerile, ca fenomen major al următorilor doi ani, preocupă nu doar din perspectiva lipsei de stabilitate. Antreprenorii și șefii companiilor indică absența unor lideri autentici de pe scena publică, din administrație și politică drept un fenomen cu impact major în economie și societate.

Corupția, ca fenomen major în societatea românească, ocupă un loc important în preocupările liderilor din business.

Aproape 40% dintre cei ce au răspuns sunt de părere că una dintre principalele tendințe pe termen scurt este legată de degradarea sistemului de servicii publice, precum educația și sănătatea. Acest lucru pune o presiune suplimentară asupra companiilor, care trebuie să preia o parte din costurile ineficienței acestor două sectoare importante.

Ca și corolar al fenomenelor din zona socială, oamenii de afaceri se așteaptă la o creștere a corupției și a instabilității și la deteriorarea calității serviciilor publice.

Demografia e ca o bombă cu ceas

Dacă evoluțiile de astăzi rămân neschimbate, România va ajunge rapid la o populație de numai 14 milioane de locuitori și la o medie de vârstă foarte înaintată. Mutațiile pe care acest lucru le-ar putea produce în economie sunt majore: de la piața forței de muncă, la reasigurări și servicii de sănătate. Sistemul serviciilor publice nu ar putea face față unor asemenea mutații. *Mihai Marcu, MedLife*

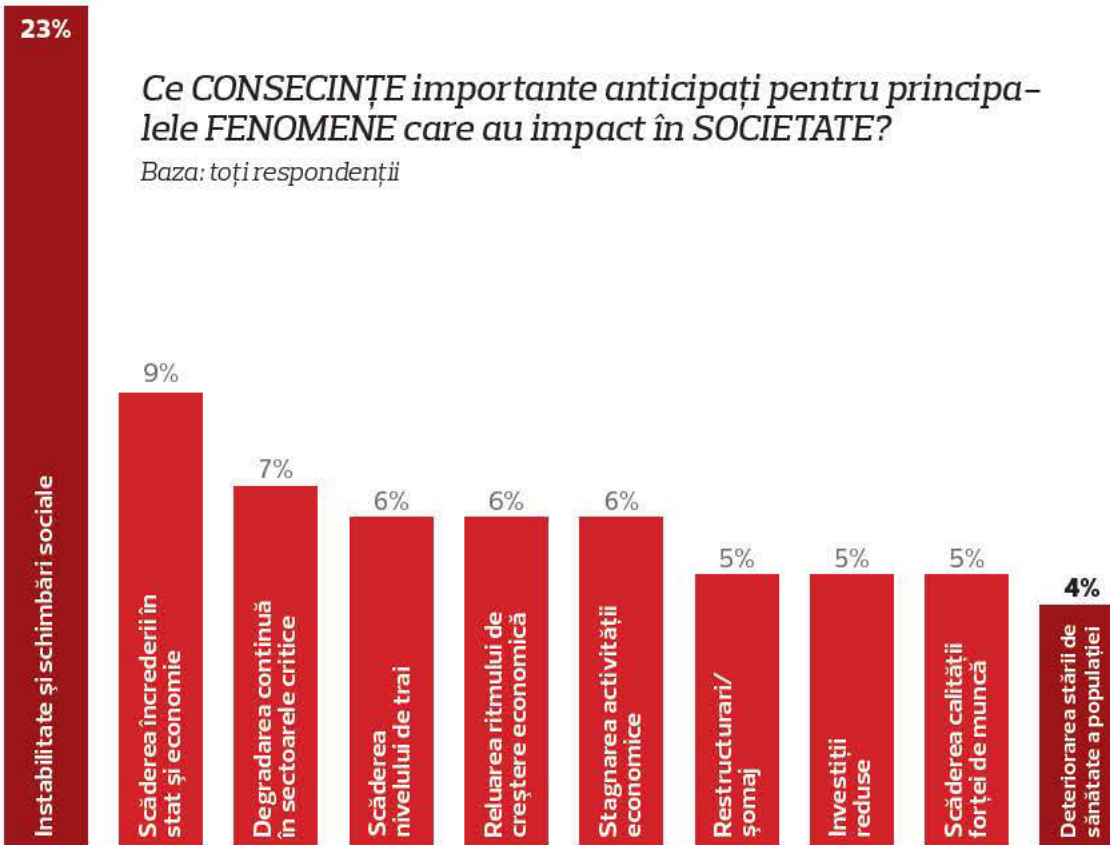

23%

Ce **CONSECINȚE** importante anticipați pentru principalele **FENOMENE** care au impact în **SOCIETATE**?

Baza: toți respondenții

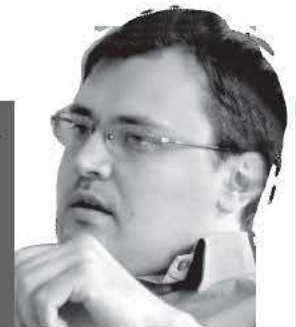
Încredere este numele jocului

Percepțiile legate de creșterea corupției și de lipsa de viziune și leadership la nivelul administrației și politicii ar putea fi asociate cu o scădere de încredere în instituțiile statului.

Această scădere a încrederii nu este specifică doar mediului de afaceri. Cercetările din ultimul an arată că, la nivelul populației în general, încrederea în sistemul public tinde să scadă sau să se mențină scăzută. Cea mai recentă cifră – din martie 2012 – arată că peste 85% din populație nu are încredere în Guvern sau Parlament.

Fenomenul alegerilor locale, parlamentare și prezidențiale poate fi asociat cu percepția mediului de afaceri în legătură cu o creștere a instabilității pe toate planurile. Parte dintre respondenți cred că această perioadă electorală este favorabilă unor măsuri care vor aduce creștere economică, parte văd perspective de stagnare. Aparenta inconsecvență a răspunsurilor poate fi interpretată exact prin lipsa de predictibilitate, strategie și viziune pe care oamenii de afaceri o indică la nivelul statului.

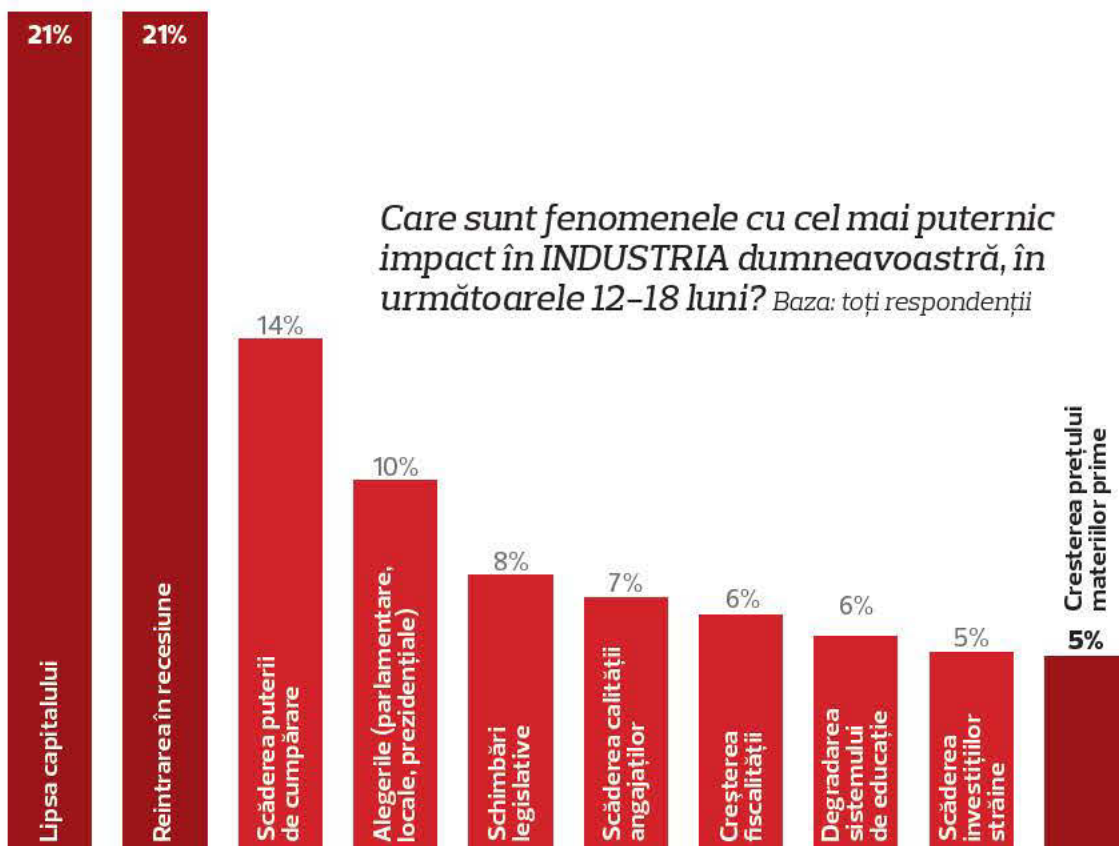
„Mediul de afaceri percepe alegerile ca pe un risc. Și are dreptate, vorbește din experiență. Retorica publică și dezbaterea politică sunt populiste și habarniste, aproape ca o regulă, opoziția este întotdeauna generoasă în promisiuni fără acoperire. Când ajunge la putere, stăm cu toții cu gura căscată zicându-ne în gândul nostru că n-o fi chiar atât de iresponsabilă să facă ceea ce promitea când nu era la putere. De obicei, nu sunt chiar atât de iresponsabili. Dar avem dreptate să ne temem, totuși. În consecință, nu știi de ce să te temi mai mult: de politicienii care fac promisiuni sau de politicienii care chiar își respectă promisiunile”. *Cristian Ghinea, Centrul Român de Politici Europene*

Accesul la finanțare rămâne dificil

Într-o perioadă de instabilitate politică și economică generală, o scădere a propensității antreprenoriale este un efect oarecum natural. Ceea nu este la fel de normal, însă, este lipsa oricărei măsuri pozitive, oricărei preocupări în a stimula motorul de creștere al economiei.” Florin Furdui, Portland Trust

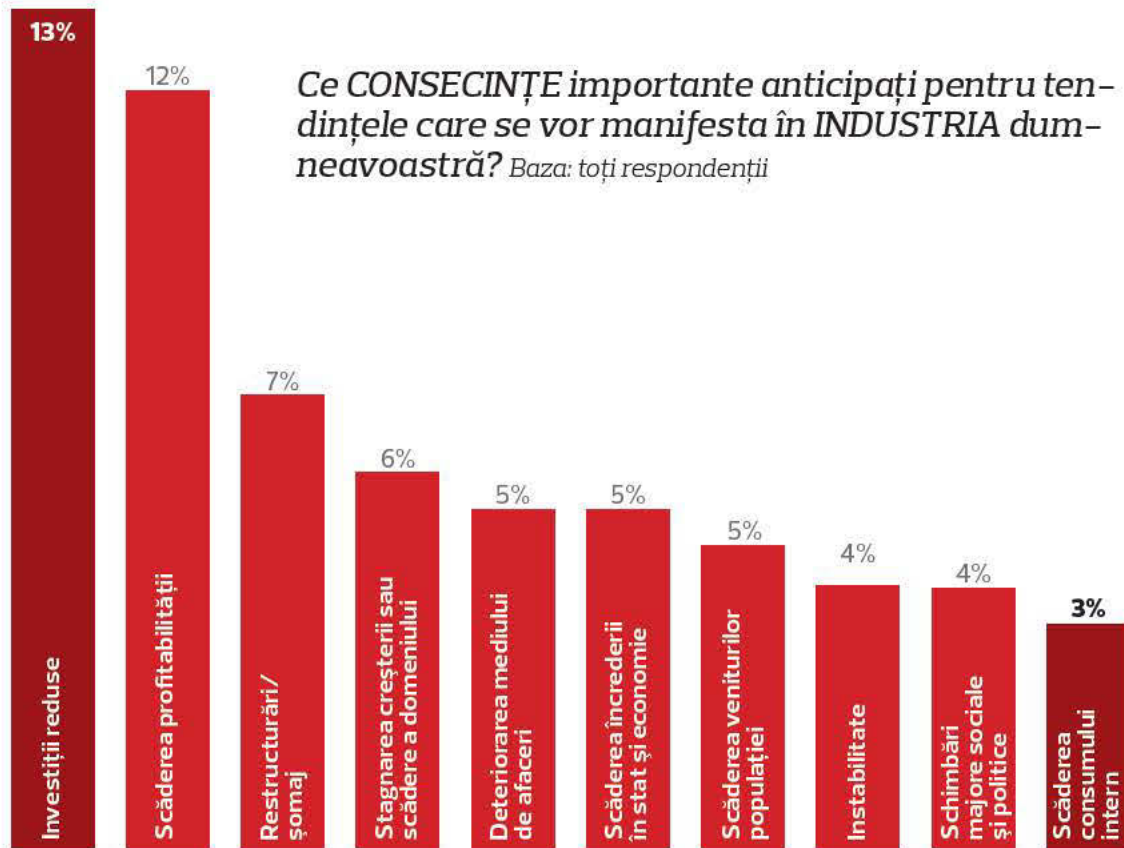

La întrebarea “Care sunt acele fenomene care afectează industria sau domeniul în care activați”, răspunsurile s-au grupat în jurul unor categorii legate de accesul la capital, creșterea fiscalității sau reintrarea în recesiune combinată cu scăderea puterii de cumpărare.

Alte răspunsuri au fost legate de o concurență mai puternică, de lipsa infrastructurii sau de scăderea productivității.

În partea pozitivă a opiniilor, inovarea a fost citată de o parte dintre liderii din business ca fenomen care influențează domeniul în care lucrează. Astfel de răspunsuri au fost, totuși, prea puține pentru a intra în topul răspunsurilor cu cea mai mare frecvență.

În legătură directă cu accesul la capitalul necesar și o posibilă scădere a anumitor industrii, antreprenorii și șefii de companii văd o plafonare a investițiilor și o scădere de profitabilitate în perioada următoarelor 12-18 luni.

Fără a întruni suficient de multă masă critică, există răspunsuri care indică drept consecințe ale unui mediu dificil o multiplicare a oportunităților, o creștere de eficiență sau mai mult interes pentru sectoare precum agricultura. Din nefericire, imaginea dominantă este că fenomenele importante în următoarea perioadă vor avea drept consecință o deteriorare a mediului de afaceri.

Presiune crescută asupra profitului

„Dacă până acum organizațiile s-au adaptat la noul context economic prin tăieri de costuri, cele mai multe industrii au ajuns la nivelul minim în acest sens, iar companiile nu mai pot susține tăieri suplimentare în același model de operare. Ele intră acum într-o nouă fază – de eficientizare și creștere a productivității, prin redefinirea modelelor de business”. Bogdan Ion, Ernst&Young

Metodologie și profil

Studiul a urmărit să identifice fenomenele care prezintă o influență puternică pentru România, din punct de vedere economic și social. Au fost chestionate persoane din mediul de business, membri ai comunității Romanian Business Leaders.

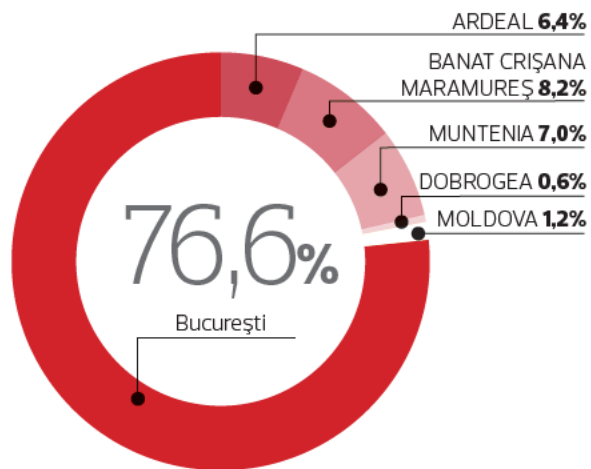
Perioada: 6 – 25 aprilie 2012.

Eșantion: Au fost trimise invitații către un număr de 412 contacte și s-a înregistrat o rată de răspuns de 42% - 171 chestionare complete.

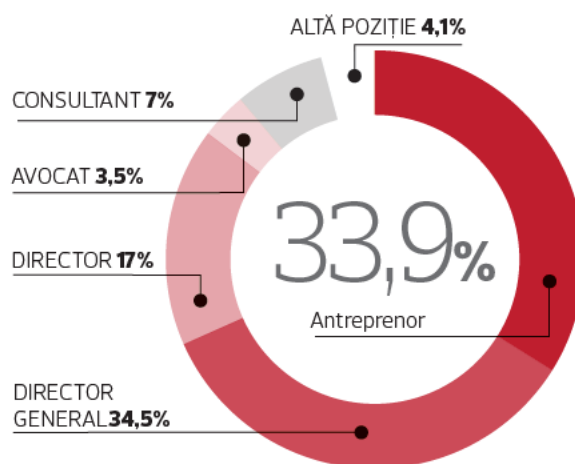
Metoda de interviu: interviu online, cu auto-completare.

Chestionare: chestionar semi-structurat, 15 întrebări (din care 8 sunt deschise).

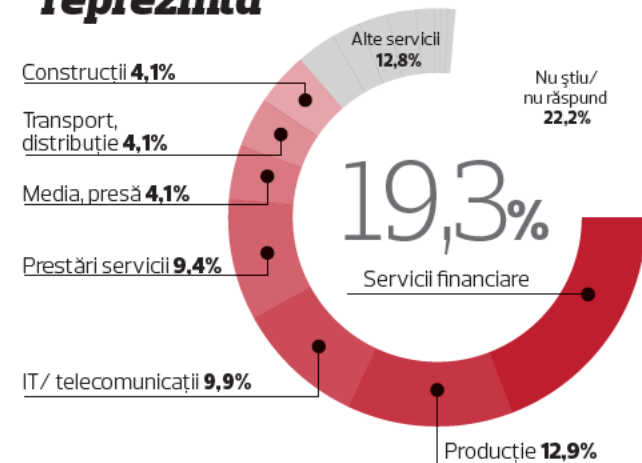
Regiunea din care provin respondenții

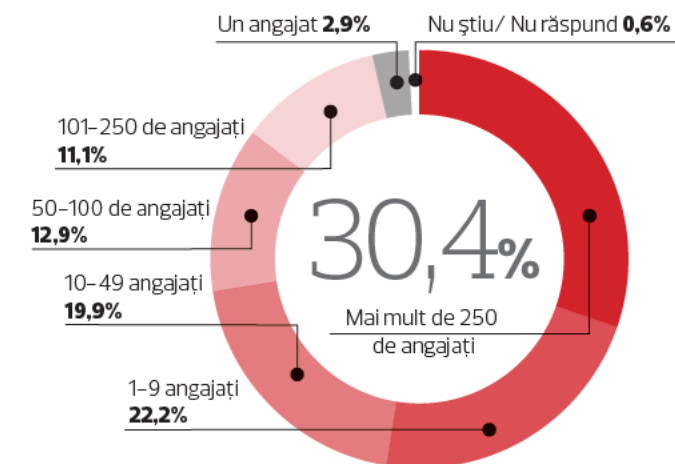
Ocupația respondenților

Industria pe care o reprezintă

Numărul de angajați al companiei pe care o conduc

Oarecum încrezători

Barometrul de încredere a consumatorului, studiu lunar finanțat de GfK și Comisia Europeană, măsoară încrederea consumatorilor români și este calculat pe baza răspunsurilor la patru întrebări legate de situația financiară a familiilor lor, de starea economică generală a țării și de așteptările populației privind șomajul și economiile pe care estimează că le pot face în următoarele 12 luni.

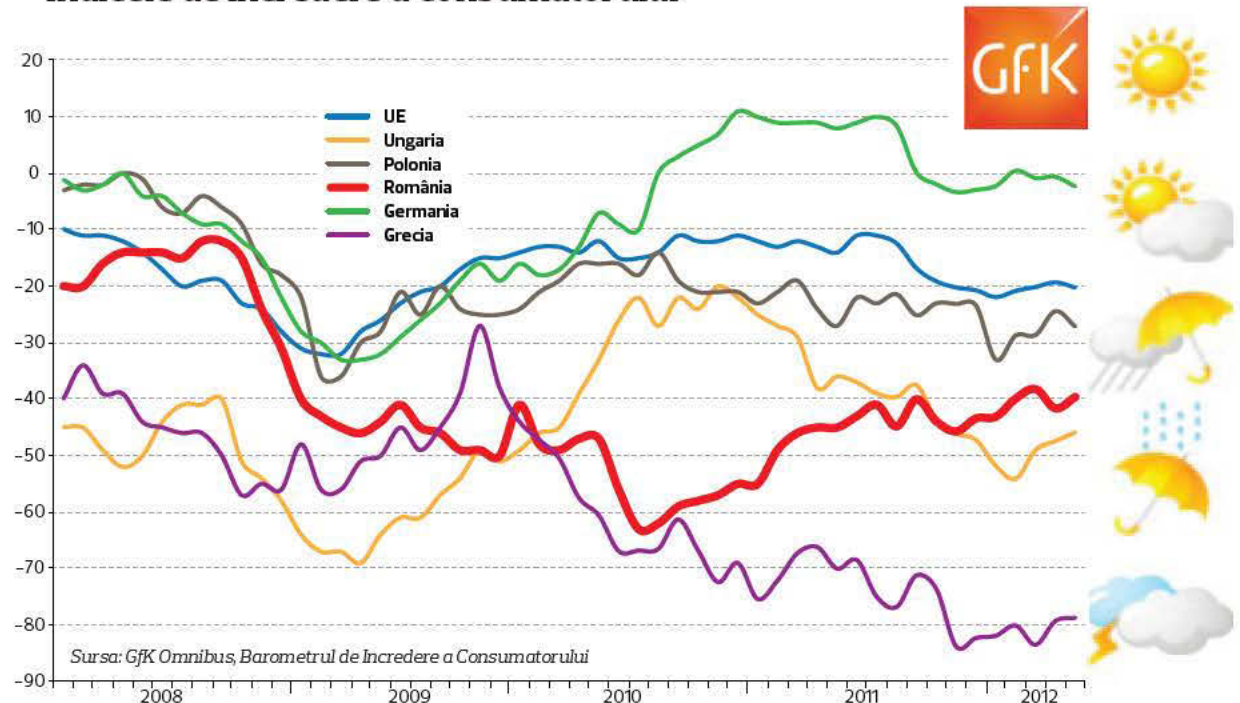
Urmărind evoluția din ultimii ani, remarcăm o corelație puternică între acest indicator și evenimentele sociale și politice. Astfel, tendința este de creștere a nivelului de încredere în perioadele alegerilor locale din iunie 2008 și a celor prezidențiale din decembrie 2009.

Dincolo de promisiunile electorale, recesiunea din 2009 și 2010 în România a fost una dintre cele mai adânci și mai durată din Europa. Minimul istoric a fost atins în iunie - iulie 2010, ca răspuns la măsurile autorităților de creștere a TVA la 24%, de reducere cu 25 de procente a salariilor bugetarilor, respectiv cu 15% în cazul pensiilor. După acest moment de pesimism extrem, românii au început să se obișnuiască cu situația economică dificilă. Anul 2011 a adus o restabilire, odată cu ușoara revenire a economiei, iar indicele de încredere a intrat pe un palier constant, fără fluctuații majore.

2012 a început cu noi semne de revenire - românii și-au evaluat situația financiară ca fiind ceva mai bună decât în urmă cu un an. Dacă în luna martie, indicatorul de încredere a intrat într-o ușoară curbă descendentă, în aprilie și-a revenit.

Comparativ cu situația din alte state, germanii sunt europenii cei mai optimiști. Pe următoarele locuri, însă la o distanță destul de mare, se află Polonia și Austria, în vreme ce consumatorii din țările lovite puternic de criză, precum Grecia și Ungaria, se situează la cel mai scăzut nivel de încredere.

Indicele de încredere a consumatorului

Fundația RBL

Fundația Romanian Business Leaders a fost înființată în iulie 2012. Obiectivul său este să conecteze liderii din mediul privat într-o manieră productivă, pentru a face România o țară mai bună pentru business. În acest fel, va deveni o țară mai bună pentru toți.

Fundația este condusă de un board din care fac parte:

- **Ioana FILIPESCU** (managing director al Raiffeisen Investment România, membru fondator)
- **Anca HARASIM** (director executiv al Camerei de Comerț Americane în România, membru fondator)
- **Mihaela PERIANU** (antreprenor, CEO al AIMS Human Capital București și Dale Carnegie Training, membru fondator)
- **Andreea ROȘCA** (fost jurnalist, consultant în comunicare, membru fondator)

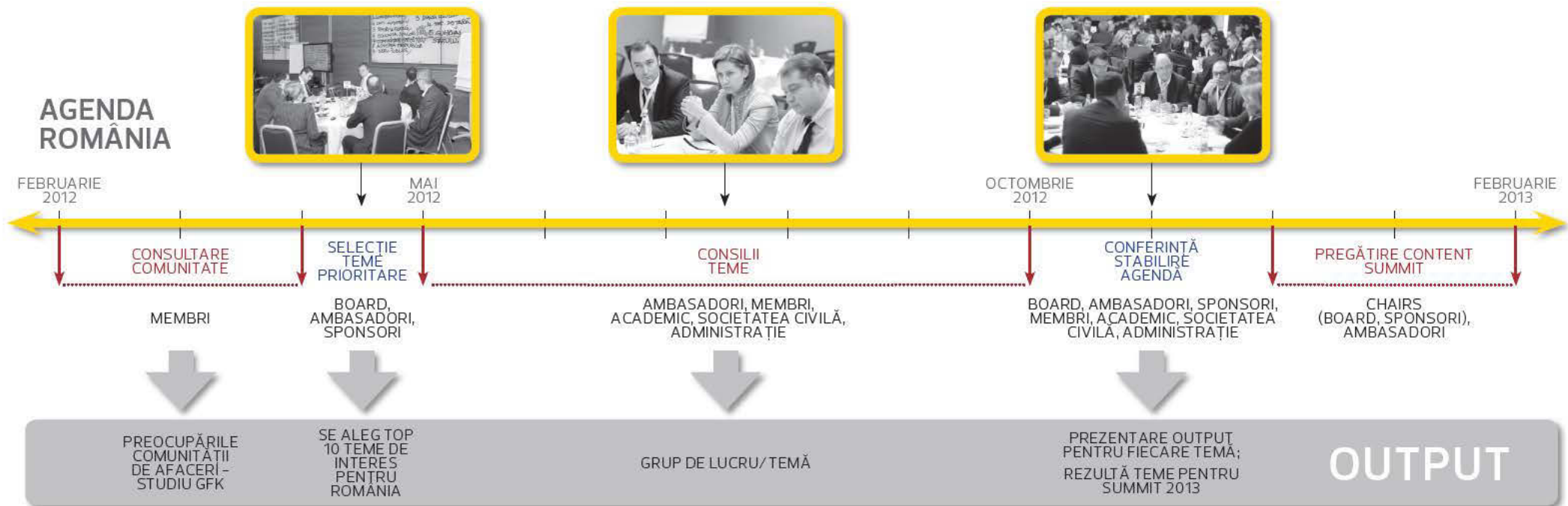
- **Brîndușa FIDANZA** (director asociat pentru Initiative legate de Mediu la World Economic Forum, membru board)
- **Sorin AXINTE** (senior partner la GLUE București, consultanță în strategie de comunicare, membru fondator)
- **Lucian BUTNARU** (antreprenor, CEO ZebraPay, fost CEO al TechTeam, dezvoltator de software, membru fondator)
- **Cătălin DIMA** (antreprenor, fost director de Corporate Affairs al RomTelecom, membru fondator)
- **Dragoș DINU** (antreprenor, partener Link Resource, fost CEO al ADPharma, producție și distribuție de farmaceutice, membru fondator)
- **Mihai MARCU** (antreprenor, președinte MedLife, companie privată de sănătate, membru fondator)
- **Dan PASCARIU** (economist, Președintele Consiliului de Supraveghere al UniCredit Țiriac Bank România, membru fondator)

Ce facem?

AVEM TREI LINII ESENȚIALE DE ACȚIUNE:

- 1. CONCRETIZĂM PROIECTELE** rezultate la Romanian Business Leaders Summit din 2-3 februarie 2012.
- 2. AJUSTĂM AGENDA PENTRU ROMÂNIA** având la bază o viziune unitară asupra provocărilor și tendințelor cu impact major în economie și societate.
- 3. COAGULĂM COMUNITATEA** liderilor de business cu viziune pe termen lung, care au încredere în România.

Proiectele se nasc la fiecare Summit și pot dura un an, mai puțin sau mai mult. Sunt conduse de un lider din comunitate, împreună cu un comitet de inițiativă, echipele de lucru întâlnindu-se periodic pentru a decide pașii următori din proiect.

Implementarea și execuția proiectelor intră în responsabilitatea liderului de proiect și a echipei sale iar Fundația RBL va susține proiectele prin know-how, networking și comunicare.

Pentru ca Fundația să promoveze și să sprijine un proiect pe parcursul desfășurării lui, este necesar ca proiectul:

1. Să fie în acord cu valorile fundației: integritate, altruism, încredere în România.
2. Să contribuie la misiunea fundației și anume să contribuie la un bine comun dincolo de interese stricte de business. Să aibă un impact în comunitate, societate, în domeniul bunului public.
3. Să aibă un lider (sau mai mulți) din comunitatea RBL care să își asume proiectul și ducerea lui la bun sfârșit.
4. Să fie descris conform template-ului de proiect RBL.
5. Să fie finit, măsurabil și să aibă obiective clare care să se înscrie în punctul 2 de mai sus.
6. Să permită agregarea unei echipe care să implice alți lideri din comunitatea RBL și, atunci când este necesar, a altor lideri din societate.
7. Să fie replicabil și să aibă un impact cât mai mare. Acest criteriu este analizat de la caz la caz.
8. Să nu depindă de resursele financiare ale Fundației pentru a fi dus la bun sfârșit. Să poată fi finanțat independent, atunci când acest lucru este necesar.

9. Să nu aducă beneficii materiale sau concurențiale liderului de proiect sau membrilor comunității din echipa de proiect. Toate veniturile generate de proiect să fie folosite pentru dezvoltarea proiectului sau dezvoltarea altor proiecte girate de RBL.

10. Să primească aprobarea formală a board-ului RBL.

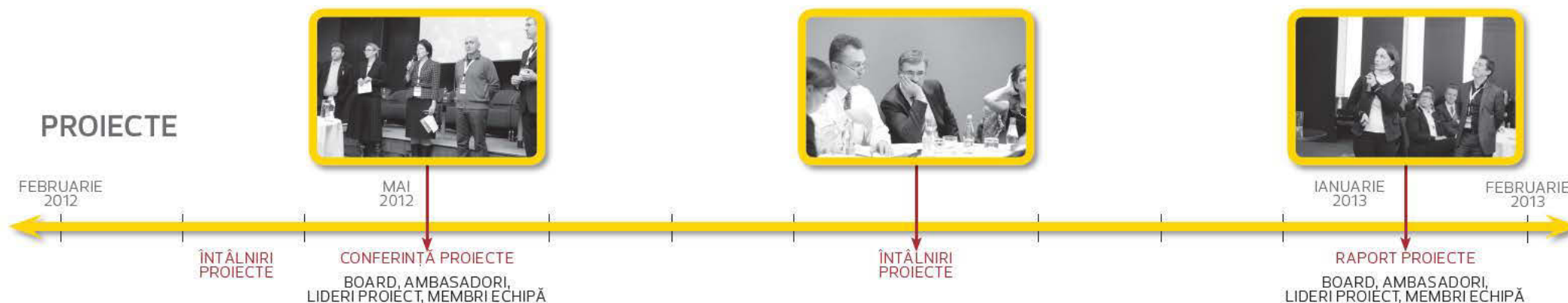
O dată pe an, în mai, toate echipele vin la un loc pentru o discuție despre avans, resurse necesare, suport și dezvoltare.

Summit-ul este evenimentul central al comunității și are loc în luna Februarie a fiecărui an. Este momentul în care se dezbate agenda economică și a societății, se face bilanțul proiectelor și se pornesc noi proiecte.

După fiecare Summit, liderii din comunitate sunt consultați în legătură cu subiectele importante care au un impact asupra lumii de business, dar care privesc societatea în ansamblul ei. Rezultatele sunt grupate în teme clare, în jurul cărora se creează câte un consiliu consultiv care va coordona conversația pe parcursul anului.

O dată pe an, în octombrie, toate consiliile se reunesc pentru a discuta viziunea lor asupra temelor mari, conturând astfel Agenda României și a Summit-ului următor. Proiectele noului Summit se vor naște din aceste teme.

Pe parcursul întregului an sunt organizate întâlniri informale, petreceri și întruniri ale Clubului Membrilor RBL. Scopul este de a coagula comunitatea iar aceste acțiuni fac parte dintr-unul dintre proiectele rezultate la Summit-ul din 2012.

EDUCAȚIE	Future Steps / JOBS	Orientare profesională pe bază vocațională, liderii RBL oferă mentorship și internship liceenilor în cadrul proiectului JOBS finanțat de Swiss Contribution Fund, în colaborare cu Ministerul Educației.
	Teach for Romania	Recrutarea absolvenți de top din universități, pregătirea lor în pedagogie și leadership și plasarea ca profesori în școlile publice pentru o perioadă de doi ani.
BUNĂ GUVERNANȚĂ ȘI STAT MODERN	Watchdog – transparentă și eficiență în cheltuirea fondurilor publice	Platformă Internet care semnalizează abuzurile și fraudele în cheltuirea fondurilor publice, practicile bune și proaste și care realizează periodic un barometru de percepție în comunitatea RBL, privind performanța instituțiilor publice și ale conducătorilor lor.
	Ministerul Pilot	Preluarea managementului unui minister sau agenție de stat în baza unui contract de management de către oameni din business, membri ai comunității RBL.
	Romanian Clean Business Coalition	Crearea unui parteneriat instituționalizat între oamenii de afaceri corecți – prin aderarea la un cod etic – cu scopul de a-și uni forțele și a-și asuma angajamentul public de a găsi cele mai bune soluții și practici pentru a elimina corupția la nivel intern și a ridica standarde de integritate.
CULTURĂ ANTREPRENORIALĂ	Ateliere de Antreprenoriat	Organizarea de ateliere practice, întâlniri informale și de networking pentru antreprenorii aflați la început de drum și aspiranți.
	Ghid Practic pentru Antreprenori	Crearea unui cod de etică al antreprenorului și stabilirea unor modele autentice în business, prin intermediul unui ghid.
COMUNITATE	Coagularea comunității RBL	Organizarea de activități informale (întâlniri de networking, "giving circle" etc.), menite să-i aducă împreună pe membrii comunității RBL.
STRATEGIE DE ȚARĂ	România – Grădina ecologică a Europei	Elaborarea Planului Național de Acțiune în domeniul agriculturii ecologice din România în perioada 2014 – 2020, pe care echipa de proiect intenționează să-l prezinte în cadrul Summit-ului de la Davos din 2013, pentru găsirea de parteneri strategici sau economici.
	Echipa RBL pentru implicare în procesul guvernamental de elaborare de strategii	Organizarea unei platforme de dezbateră a documentelor strategice ale României, care să conducă la crearea unei strategii unitare, transparent, accesibilă și ușor de înțeles pentru publicul larg, care să fie promovată și asumată politic și social, centrată pe binele individului și al comunității și care să fie implementată coerent și consecvent.
CAPITAL AUTOHTON	Fond private equity pentru IMM-uri	Realizarea unui caiet de sarcini care să stea ulterior la baza unei licitații pentru administrarea unui fond finanțat (cu precădere) de fondurile de pensii private din România, licitație la care să participe managerii de fonduri de private equity activi în România.
	Enciclopedia Online de Finanțare	O platformă online care să inventarieze sursele de finanțare disponibile pentru antreprenori, cu accent pe antreprenorii tineri și cei din mediul rural și să includă și un set de modele, instrumente și tehnici pentru accesarea finanțărilor.
	Platforma Antreprenor la Bursa de Valori București	Finanțarea prin piața de capital a afacerilor antreprenoriale.

Lideri și ambasadori Romanian Business Leaders

EDUCAȚIE

- **Violeta Ciurel**, președinte & CEO, Axa Life Insurance
- **Bogdan Georgescu**, fondator, Novel Ventures – lider proiect "Teach for Romania"
- **Ștefan Liuțe**, CEO, Grapefruit
- **Severina Pascu**, director general, UPC
- **Bogdan Pleșuvescu**, vice-președinte adjunct, Credit Europe Bank
- **Loredana Serfezi**, partener Quest Advisors – lider proiect "Future Steps / JOBS"
- **Felix Tătaru**, director general, GMP Advertising – lider proiect "Future Steps / JOBS"

BUNĂ GUVERNANȚĂ ȘI STAT MODERN

- **Cosmin Alexandru**, managing partner, B&P Brandivia – lider proiect "Ministerul Pilot"
- **Sorana Baciu**, director corporate development, Petrom
- **Cristian Ghinea**, director, Centrul Român de Politici Europene – lider proiect "Romanian Clean Business Coalition"
- **Angela Roșca**, managing partner, Taxhouse
- **Dragoș Roșca**, CEO, Gemisa Investments – lider proiect "Watchdog"
- **Costin Tărăcilă**, managing partner, RTPR – Allen & Overy

CULTURĂ ANTREPRENORIALĂ

- **Marius Raul Bostan**, Managing partner, VMB Partners
- **Felix-Silviu Daniliuc**, Director general, Raiffeisen Leasing
- **Florin Furdui**, country manager, Portland Trust – lider proiect "Ateliere de Antreprenoriat"
- **Rucsandra Hurezeanu**, director general și fondator, Ivatherm – lider proiect "Ghid Practic pentru Antreprenori"
- **Magdalena Manea**, Vicepreședinte, RBS Bank Romania
- **Roxana Vitan**, președinte, Fundația Româno-Americană

COMUNITATE

- **Ana Glavce**, director HR, TNT România
- **Mădălina Marcu**, director dezvoltare resurse – lider proiect "Coagularea comunității RBL"
- **Daniel Timofei**, director general, Rosegur
- **Sorin Trâncă**, managing partner, Friends Advertising

STRATEGIE DE ȚARĂ

- **Nadia Badea**, managing partner, Badea Clifford Chance

CAPITAL AUTOHTON

- **Bogdan Ion**, general manager, Ernst & Young
- **Cornel Marian**, managing director, Oresa Ventures România
- **Oana Petrescu**, ex-vicepreședinte executiv (retail&private banking), BCR
- **Robert Maxim**, managing partner, Ensign Management
- **Radu Crăciun**, director general adjunct, Eureko SAFPP România
- **Dragoș Neacșu**, CEO și președinte, Erste Asset Management

ERSTE ASSET MANAGEMENT

**Ai pilota în locul lor?
Lasă ce e important pe mâna profesioniștilor.**

**Află cum poți investi eficient de la
ERSTE Asset Management, profesioniștii în investiții!**

Performanțele anterioare ale fondului nu reprezintă o garanție a realizărilor viitoare. Citiți prospectul de emisiune înainte de a investi în fonduri de investiții! Prospectele de emisiune pot fi obținute de la unitățile teritoriale ale Băncii Comerciale Române SA și de la sediul SAI ERSTE Asset Management SA.

FDI BCR Monetar, Decizia 1869/2007, Reg CNVM nr. CSC06FDIR/400041; FDI BCR Obligațiuni, Decizia 1872/2007 Reg CNVM nr. CSC06FDIR/400039; FDI BCR Dinamic, Decizia 3117/2004, Reg CNVM nr. CSC06FDIR/400002; FDI BCR Expert, Decizia 3215/2005, Reg CNVM nr. CSC06FDIR/400024; FDI BCR Europa Avansat, Decizia 1870/2007 Reg CNVM CSC06FDIR/400042. SAI ERSTE Asset Management SA, Str. Uruguay nr. 14, Sector 1, București, Telefon 0372.269.999, e-mail: office@erste-am.ro, Decizia CNVM nr. 98/2009, nr. Reg CNVM PJR05SAIR400028, Depozitar: BCR SA, Aviz CNVM nr. 27/2006, nr. Reg. CNVM PJR10/DEPR/400010.

Fundația Romanian Business Leaders

Str. Cretei nr. 8-10, et. 2, apt. 5, 014154, București, România
e-mail: contact@rbls.ro; tel.: +40 21 794 14 98

